

УДК 811.111:378.14
DOI <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2020-80-2-5>

ЗАСТОСУВАННЯ «ТЕОРІЇ ЛАНОК» ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНИХ НАВИЧОК НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Межуєва І. Ю.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри перекладу*

*Приазовський державний технічний університет
вул. Університетська, 7, Маріуполь, Донецька область, Україна
orcid.org/0000-0002-8446-3568
irina.mejueva.70@gmail.com*

Ключові слова: *теорія ланок, етап, інішомовна лексика, формування лексичної навички, навчальна дія.*

Зараз умови підготовки майбутнього фахівця повинні відповідати практичним потребам осіб, що навчаються, і полягають в інтенсифікації занять з лексики, в безперервному розширенні лексичного запасу і можливості його використання в різних ситуаціях спілкування, в розвитку лексичних навичок і умінь як однієї з найважливіших складових частин навчання англійської мови. У статті розглядається ефективність використання «теорії ланок» як інструмента поетапного формування лексичних навичок. Розглянуто поняття теорії ланок. Представлена методика формування лексичних навичок із застосуванням «теорії ланок». Наведені приклади формулювань завдань до вправ на основі класифікації ланок. Лексичний аспект вивчення іноземної мови є одним з найбільш складних аспектів у практиці навчання іноземної мови. Невеликий словниковий запас змушує студентів відчувати невпевненість і навіть викликає небажання говорити іноземною мовою, тому розширення словникового запасу студентів є однією з основних задач на заняттях з іноземної мови. Під час навчання лексиці можуть використовуватися різні прийоми і методи. Кожен з них матиме своїх прихильників і опонентів. Однак важливість поступового переходу від більш простих завдань до більш складних для якісного формування лексичних навичок не буде ставити під сумнів жодна зі сторін. Таким чином, перехід від ознайомлення зі словом і до його ефективного використання в усному висловлюванні повинен бути поступовим і максимально непомітним. У цій статті ми розглянемо «теорію ланок», запропоновану Я.М. Колкер, Е.С. Устиноюю і групою співавторів, яка, на наш погляд, надає викладачам значну допомогу під час формування лексичних навичок на заняттях з англійської мови. З огляду на класичний розподіл заняття з англійської мови на три основних етапи: ознайомлення, тренування і мовна практика, слід кожен етап навчання лексиці розбити на більш дрібні одиниці навчального процесу, які б дозволили забезпечити градацію ускладнення завдань всередині кожного етапу і на стиках між ними. Зроблено висновок про те, що використання «теорії ланок» під час формування лексичних навичок забезпечить градацію завдань від простіших до складніших, що своєю чергою сприятиме ефективному формуванню лексичних навичок.

USE OF “THE LINK THEORY” IN FORMING LEXICAL SKILLS AT ENGLISH LANGUAGE CLASSES

Mezhyeva I. Yu.

*Candidate of Pedagogical Science, Associate Professor;
Senior Lecturer at the Department of Translation
Pryazovskyi State Technical University
University str., 7, Mariupol, Donetsk region, Ukraine
orcid.org/ 0000-0002-8446-3568
irina.mejueva.70@gmail.com*

Key words: *links theory, stage, foreign language vocabulary, the formation of lexical skills, learning action.*

At present, the conditions of future specialist training must meet their practical needs and consist in the intensification of teaching process while vocabulary training, in the continuous expansion of words fund and the possibility of its use in various communication situations, in the development of lexical skills and abilities as one of the most important components of teaching English. Professionally oriented training in English gains special relevance due to the need of communication in English during the professional activity by students. The article analyzes the range of issues related to English vocabulary training. In the article is considered the problem of use of the theory of links in making up exercises on formation of lexical skills when training lexicon within professionally oriented training in English. Among the most characteristic problems, the author notes the random nature of the lexical units selection for training; insufficient work to consolidate and repeat vocabulary in the classroom, which leads to the fast words forgetting; insufficient work on word formation; words introduction in the form of lists, out of the context, with the task to learn by heart what does not develop the ability to use them in speech. The theory of links represents such a sequence of educational actions which helps to develop skills of operating by the language material and to develop abilities to learn and use this language material in receptive and productive types of the speech activity. The main characteristics of English are provided in the article for the special purposes, allocated by the British linguist Tony Dudley-Evans, and also recommendations during the professionally oriented training of the foreign language of students of non-language higher education institutions, offered by a group of coauthors. The author underlines that vocabulary is generally given less time and attention than grammar. The relevance of the topic of this article is determined by the insufficient elaboration of the problem of teaching vocabulary in a higher educational institution from the position of the modern teaching methodology. The article discusses the effectiveness of using the “theory of links” as a tool for the gradual formation of lexical skills. The concept of the “theory of links” is considered. The technique of lexical skills formation using the “theory of links” is presented. Examples of tasks definitions for the lexical exercises developed based on the classification of links are given. It was concluded that the use of the “theory of links” in the formation of lexical skills will ensure the gradation of tasks from simpler to more complex, which in its turn will contribute to the effective formation of lexical skills.

Постановка проблеми. Зараз ефективність використання комунікативно-діяльнісного підходу у викладанні англійської мови визнається всіма дослідниками, тому що таке навчання сприяє більш успішному оволодінню мовою в результаті комунікативної поведінки учнів і викладача на уроці, дозволяє використовувати

мовні вправи, максимально враховує інтереси і здібності учнів.

Мета і завдання статті. У статті звертається увага на доцільне і методично виправдане введення до наукового обігу комунікативно-діяльнісного підходу на заняттях з навчання лексики, що сприяє більш успішному формуванню лексич-

них навичок і розвитку на їх основі мовленнєвих умінь. Розглянути й обґрунтувати ефективність використання «теорії ланок» як інструмента поетапного формування лексичних навичок.

Предмет та об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є формування лексичних навичок, пов'язаних з навчанням англійської лексики. Предметом – методичні проблеми, що заважають подальшому підвищенню рівня підготовки фахівців і чекають свого вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Викладання англійської мови в нашій країні має тривалу історію і досягало значних успіхів і в справі викладання мови, і в удосконаленні методики роботи над мовою.

На жаль, відбір лексичних одиниць для навчання в багатьох посібниках має випадковий характер і відступає від рекомендованих лексичних мінімумів. Наприклад, у деяких посібниках надається занадто великий обсяг лексики, який студенти повинні засвоїти протягом відведеного часу. Недостатня кількість вправ з повторення і закріплення лексики на заняттях призводить до швидкого забування слів. Введення слів у вигляді списків, поза контекстом, із завданням вивчити слова напам'ять не відповідає комунікативному підходу до навчання. Така установка на механічне запам'ятовування слів не розвиває здатності їх уживання в мові, і слова швидко забуваються. Недостатня робота над словотвором, яка допомагає студентам і запам'ятовувати слова, і розширювати свій словник [1, с. 42].

З огляду на вищезазначене можна зробити висновок про те, що лексиці загалом приділяється менше часу і уваги, ніж граматиці. Зустрічаючи незнайоме студентам слово, викладач поспішає його перекласти, не пропонуючи студентам (там, де це можливо) спробувати самим визначити значення слова, спираючись на контекст, використовуючи здогад.

Таким чином, актуальність теми цієї статті визначається: недостатньою розробленістю проблеми навчання лексики в вузі з позиції сучасного етапу розвитку методики навчання англійської мови; необхідністю і важливістю використання нових навчальних технологій і прийомів, пов'язаних з організацією роботи з навчання лексики на заняттях в умовах відсутності мовного середовища.

Що важливіше під час вивчення мови: фонетика, граматика або лексика? Це питання неодноразово було об'єктом суперечок лінгвістів і вчених-методистів. Думки їх і до цього дня різні. Одні стверджують, що головне – це звукове оформлення мовлення, інші надають особливого значення її граматики-структурному оформленню, а треті (їх більшість) визнають повний пріоритет за лексикою. (Тому що, знаючи значення 50 слів і

тільки 5 граматичних конструкцій, можна побудувати більше речень, ніж знаючи значення 5 слів і 50 граматичних структур!).

Водночас можна відзначити недостатню теоретичну розробленість і суто вузьку спрямованість робіт, присвячених вирішенню психолого-методичної проблеми розширення лексичного запасу студентів.

Як відомо, однією з найважливіших умов продуктивного спілкування іноземною мовою є якісно сформовані лексичні навички. Використання слів з порушенням лексико-семантичної норми призводить до смислових помилок і робить мову незрозумілою. Для того щоб правильно сприймати і вживати лексику в різних ситуаціях спілкування іноземною мовою, необхідно цілеспрямовано формувати і розвивати лексичні навички у всіх видах мовленнєвої діяльності. Лексичний навик являє собою автоматизовану дію з вибору лексичної одиниці адекватно задуму і її правильного поєднання з іншими одиницями у продуктивній мові і автоматизоване сприйняття і асоціювання зі значенням в рецептивній мові [2, с. 133]. Розглянемо поетапну методику формування лексичних навичок із застосуванням «теорії ланок».

Етап ознайомлення можна уявити собі як єдність принаймні двох ланок, які забезпечують осмислення нового поняття й оволодіння способами користування мовним матеріалом. У першій ланці навчальні дії учнів максимально розчленовані, кожна дрібна навчальна дія має свою мету. У другій ланці набір ізольованих навчальних дій, відпрацьованих у першій ланці, трансформується в єдиний ланцюжок дій, де кожна попередня ланка є пусковим моментом для виконання наступної (так званий «принцип доміно»). Ця ланка закладає передумови для формування досвіду [3, с. 46].

Етап тренування в цій класифікації охоплює ланки 3, 4, 5. Завдання третьої ланки, як і перших двох, спрямовані на вирішення чисто навчальних, а не мовних завдань. Але при цьому ланцюжок навчальних дій, які виконуються в завданнях другої ланки, розпадається знову на окремі навчальні дії, оскільки докорінно змінюються вимоги до їх виконання: кожне з них має відбуватися за оптимальними параметрами, тобто з природною швидкістю, злитістю, безпомилковістю тощо. Іншими словами, третя ланка нагадує першу з ізольованості труднощів, що відчуваються суб'єктивно, хоча об'єктивно завдання складніше через залучення навичок різних мовних аспектів та через вимоги до їх реалізації за природними мовними параметрами [3, с. 48].

Завдання четвертої ланки, як і раніше, спрямовані передусім на рішення навчальних завдань, проте включають і мовне завдання як умову розподілу уваги між формою і змістом. Четвертій ланці відповідають типи завдань, що становлять собою багато-

разове виконання окремих умовно-комунікативних дій, де моделюється акт спілкування, що нав'язується особам, що навчаються. Або ж дії можуть бути реально-комунікативними за змістом, але умовно-комунікативними в аспекті вибору заданої форми («комунікація з підстрахуванням»). Завдання четвертої ланки, як і третьої, зосереджені на одній основній проблемі, але, на відміну від третьої, завдяки наявності мовного завдання четвертої ланки починається розподіл уваги між формою і змістом, хоча пріоритет, безумовно, ще належить формі. У завданнях четвертої ланки навик, що формується, ретельно оберігається від інтерференції [3, с. 49].

П'ята ланка, як і четверта, передбачає розподіл уваги між формою і змістом висловлювання, що сприймається або продукується. Тут вперше формальне і змістовне завдання врівноважуються в свідомості учня. На відміну від четвертої ланки, де висловлювання можуть бути зв'язковими, але можуть і обмежуватися рівнем окремих пропозицій, п'ята ланка передбачає породження або сприйняття тільки зв'язкових висловлювань [3, с. 50].

Шоста ланка, що належить до *етапу мовної практики*, відрізняється від п'ятої насамперед тим, що навчальна задача використання конкретного мовного матеріалу більше не знаходиться в полі уваги студента, і студент звертається до правил використання того чи іншого мовного явища тільки у разі виникнення ускладнень або помилок [3, с. 51].

Нижче наведемо приклади формулювань завдань до вправ на формування лексичних навичок по темі “Steel Production” (на основі посібника «Англійська мова для металургів» М.С. Альохіна [4, с. 19–23]), які розроблені нами на основі вищенаведеної класифікації.

Приклади формулювань завдань до вправ першої ланки:

A. Match the English words 1) – 10) with their Russian equivalents a) – j).

1. to produce steel a. найбільш величне видовище
2. to make a big step forward b. електродугова піч
3. air pipes c. виробляти сталь
4. in various fields of technology d. надіятися на краще
5. to hope for the best e. виключати
6. to adopt widely f. вентиляційні труби
7. to turn off g. мартенівська піч
8. the most dramatic sight h. зробити великий крок вперед
9. electric arc furnace i. прийняти повсюди
10. open hearth furnace j. в різних галузях техніки

B. Fill in gaps with the given words and word-combinations:

periodic table	alloy	cations	copper
conductor	properties	conductivity	ductility

1. A metal is an element, compound or alloy that is a good ..... of both electricity and heat.

2. Metals are called an arrangement of ..... .

3. Metals occupy the main part of the ..... .

4. Metals have chemical, physical, electrical and mechanical ..... .

5. Metals have electrical and thermal ..... .

6. .... occurs due to metal capacity for plastic deformation.

7. A mixture of several elements with a metal is called ..... .

8. The alloys of ..... is applied in electrical wiring.

C. Match the words 1) – 10) with their definitions a) – j).

1) stainless steel a) steel which characteristics are determined by the addition of other elements in addition to carbon

2) base metal b) the process whereby heat changes something from a solid to a liquid

3) mild steel c) the process of becoming hard or solid by cooling or drying or crystallization

4) melting d) steel containing chromium that makes it resistant to corrosion

5) alloy steel e) erosion by chemical action

6) solidification f) an enclosed chamber in which heat is produced for a building

7) tensile strength g) steel with less than 0.15% carbon

8) furnace h) hardening something by heat treatment

9) annealing i) a metal that is common and not considered precious

10) corrosion j) the strength of material expressed as the greatest longitudinal stress it can bear without tearing apart

Приклади формулювань завдань до вправ другої ланки:

A. Give a written translation of the following passage.

The technique of making steel had not fallen into oblivion. In Anglo-Saxon literature many references are made to steel and also to ‘steeling’. Conversion of soft wrought iron into steel by cementation continued to be practised. The technique seems to have been improved by the Danes locally to satisfy the demands of small economic units.

The conquering Normans were greatly impressed by the industrial efficiency they found in England. German skilled workers were accustomed to reside in England because of the high level the Anglo-Saxon had attained in metal-making. For example, knives made in England, were valued much in France during the Middle Ages.

B. Choose the word or phrase that best completes each sentence. Explain your choice.

1. The ..... of steel at Robertsbridge began in 1565.

a) production b) output c) manufacture

2. The importance of Bessemer’s discovery was that ..... pig iron was transformed into steel within some thirty minutes.

a) molten b) liquid c) hard

3. In the end of the 18th century ..... of metals improved greatly with the help of new methods.

a) quantity b) quality c) number

4. One of the properties of metals is their specific . . .

a) shining b) luster c) glitter

5. All metals except mercury are . . . substances.

a) hard b) tough c) heavy

6. Converters can ..... several tons of pig iron in a short period of time.

a) clean b) clear c) purify

7. Impurities must be removed before pig iron can be ..... into steel.

a) converted b) transformed c) made

8. Chromium was ..... in 1774.

a) opened b) found c) discovered

Приклади формулювань завдань до вправ третьої ланки:

A. Finish the following sentences with one word.

1. The process for producing steel from iron ore and scrap is .....

2. Nitrogen, silicon, phosphorus, sulfur and excess carbon are called .....

3. The Electric Arc Furnace, or EAF, is an even more modern method of .....

B. Use the following words to form meaningful expressions.

Metal, heat, material working, processing, treatment, resistant, surface, technology.

Приклади формулювань завдань до вправ четвертої ланки:

A. Correct the underlined parts of the sentences 1) – 10) to make them true.

1. In principle, steelmaking is a freezing, purifying, and alloying process carried out at approximately 1,600 C in molten conditions.

(Key: In principle, steelmaking is a melting, purifying, and alloying process carried out at approximately 1,600° C in molten conditions.)

2. Steelmaking is the process for producing steel from coal and aluminum.

(Key: Steelmaking is the process for producing steel from iron ore and scrap.)

B. Paraphrase the sentences 1) – 10) choosing the words from the box.

Pig iron	non-metallic inclusions	to adjust the chemical composition
----------	-------------------------	------------------------------------

1. Converter steelmaking is the main step in ore-based steel production using blast furnace hot metal and steel scrap as basic raw materials.

(Key: Converter steelmaking is the main step in ore-based steel production using pig iron and steel scrap as basic raw materials.)

2. In the steel there are also always present products of reactions taking place in the metal or reactions of metal with refractory materials.

(Key: In the steel there are also always present non-metallic inclusions.)

3. The main aims of the secondary metallurgical treatment are to minimize the quantity of sulphur, oxygen and non-metallic inclusions in finished steel.

(Key: The main aims of the secondary metallurgical treatment are to adjust the chemical composition in finished steel.)

Приклади формулювань завдань до вправ п'ятої ланки:

A. Imagine that you are making a tour of the metallurgical enterprise for schoolchildren, tell them about metallurgy and steelmaking process, using the following words and expressions: charge, melt, scrap, pig iron, blast furnace, basic oxygen furnace, output, to add, pouring, steelmaking methods.

Let the children understand the term “steel”, its basic elements and other components.

B. Explain advantages and disadvantages of traditional and modern ways of steel production.

Приклади формулювань завдань до вправ шостої ланки:

A. Read the text “More Progress in Steel Production” and explain what differs pig-iron from steel using the words from active vocabulary.

B. Imagine that you have been appointed a head of steelmaking at the mill. Explain to subordinates how to increase the strength of steel.

З огляду на вищевикладене можна зробити висновок про те, що застосування «теорії ланок» дозволяє забезпечити доступність завдань і є зручним механізмом для розробки завдань з метою послідовного формування лексичних навичок.

Висновки і перспективи подальших розробок. Лексика є найважливішим компонентом мовленнєвої діяльності – аудіювання і говоріння, читання і письма, і розглядається як основний складник у системі мовних засобів, що несе смислові зв'язки. Це визначає її провідне місце під час навчання іноземної мови.

Аналіз наявних методичних розробок дозволяє зробити висновок про те, що для якісного формування лексичних навичок важливо забезпечити поступовий перехід від ознайомлення зі словом до його ефективного використання в мовленні.

З огляду на розглянуте вище, можна зробити висновок, що використання «теорії ланок» під час формування лексичних навичок може надати викладачам допомогу в організації такого поетапного переходу. «Ланка» як більш дрібна одиниця навчального процесу забезпечить градацію завдань від простіших до складніших, що своєю чергою сприятиме ефективному формуванню лексичних навичок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация. Москва : МГУ, 2004. С. 42.
2. Азимов Э.Г., Щукин А.Н. Словарь методических терминов. СПб : Златоуст, 1999. С. 133.
3. Колкер Я.М., Устинова Е.С., Еналиева Т.М. Практическая методика обучения иностранному языку : учеб. пособие. Москва : Издательский центр «Академия», 2001. 264 с.
4. Алехина М.С. Английский язык для металлургов. Москва : Издательство «Русский язык», 2001. 207 с.

REFERENCES

1. Ter-Minasova S.G. Language and intercultural communication [Yazyk i mezhkul'turnaya

kommunikatsiya]. Moscow : Moscow State University, 2004. P. 42.

2. Azimov E. G., Shchukin A. N. Dictionary of methodological terms [Slovar' metodicheskikh terminov]. SPb : Zlatoust, 1999. P. 133.
3. Kolker Y. M., Ustinova E. S., Enaliev T. M. Practical methods of teaching a foreign language : textbook. allowance [Prakticheskaya metodika obucheniya inostrannomu yazyku : ucheb. posobiye]. Moscow : Publishing Center "Academy", 2001. 264 p.
4. Alekhina M. S. English for metallurgists [Angliyskiy yazyk dlya metallurgov]. Moscow : Publishing house "Russian language", 2001. 207 p.